

- στιγμή, να επιθυμούμε να συμμετέχουμε στους ξένους κινδύνους, ούτε εκείνοι προφανώς είχαν τέτοια πρόθεση, ώστε να παρέχουν αξιώματα στη διοίκηση της πολιτείας σε όσους ζούσαν στα ξένα και σε όσους δε διέπρατταν κανένα αδίκημα (εναντίον των πολιτών), αλλά (αντίθετα) περισσότερο στερούσαν τα πολιτικά τους δικαιώματα, ακόμα και από εκείνους που συνεργάστηκαν μαζί τους στην κατάλυση της δημοκρατίας.
6. Ἐπειτα, είναι, βέβαια, ανόητο να εξετάζει κανείς αυτούς που υπηρέτησαν στο ιππικό από την πινακίδα, γιατί σ' αυτήν, αφενός πολλοί από αυτούς που παραδέχονται ότι υπηρέτησαν στο ιππικό δεν είναι γραμμένοι μέσα, αφετέρου μερικοί από αυτούς που ζούσαν μακριά από την πόλη έχουν αναγραφεί εκεί. Πιο μεγάλη, όμως, απόδειξη ακρίβειας είναι η εξής: όταν, δηλαδή, γυρίσατε από την εξορία, αποφασίσατε με ψηφοφορία, οι φύλαρχοι να παραδώσουν κατάλογο των ιππέων, για να εισπράξετε πίσω το επίδομα από αυτούς.
 7. Κανείς, λοιπόν, δε θα μπορούσε να αποδείξει για μένα ούτε ότι εγώ αναγράφηκα στον κατάλογο από τους φυλάρχους ούτε ότι παραπέμφθηκα στους συνηγόρους του δημοσίου ούτε ότι εισέπραξα επίδομα. Κι όμως είναι εύκολο να κατανοήσουν όλοι αυτό, ότι δηλαδή αναπόφευκτα, αν δεν αποκάλυπταν αυτούς που πήραν τα επιδόματα, οι ίδιοι θα τιμωρούνταν. Επομένως, μπορείτε να εμπιστεύεστε πολύ πιο δικαιολογημένα εκείνους τους καταλόγους, παρά αυτούς· από εκείνους, δηλαδή, ήταν εύκολο, για όποιον το επιθυμούσε, να διαγραφεί, ενώ στους άλλους ήταν ανάγκη να γραφούν όσοι υπηρέτησαν στο ιππικό από τους φυλάρχους.
 8. Ακόμα, κύριοι βουλευτές, αν βέβαια υπηρέτησα στο ιππικό, δε θα αρνιόμουν αυτό σαν να είχα κάνει κάτι κακό, αλλά θα απαιτούσα να επικυρώνετε την εκλογή μου, αν αποδείξω ότι κανείς από τους πολίτες δεν έχει κακοποιηθεί από εμένα. Βλέπω μάλιστα ότι και εσείς έχετε αυτή τη γνώμη και ότι από τη μια, πολλοί από αυτούς που υπηρέτησαν στο ιππικό είναι βουλευτές, από την άλλη, πολλοί από αυτούς έχουν εκλεγεί με χειροτονία στρατηγοί και ίππαρχοι. Επομένως, μη νομίζετε ότι εγώ κάνω αυτήν την απολογία για κανένα άλλο λόγο, παρά επειδή τόλμησαν επίσημα να πουν συκοφαντικά ψεύδη σε βάρος μου. Ανέβα, λοιπόν, για χάρη μου στο βήμα και κατάθεσε μαρτυρία.
 9. Σχετικά, λοιπόν, με αυτήν την κατηγορία δε γνωρίζω για ποιο λόγο πρέπει να μιλάω περισσότερο. Μου φαίνεται μάλιστα, κύριοι βουλευτές, ότι στους άλλους δικαστικούς αγώνες αρμόζει να απολογείται κάποιος μόνο για τις ίδιες τις κατηγορίες, όμως στις δίκες - δοκιμασίες είναι δίκαιο να λογοδοτεί (ο δοκιμαζόμενος) για όλη τη ζωή του. Σας παρακαλώ, λοιπόν, να με ακούσετε με εύνοια (συμπάθεια). Μάλιστα θα κάνω την απολογία (μου) όσο μπορώ πιο σύντομα.
 10. Εγώ δηλαδή πρώτα, παρόλο που μου έμεινε λίγη περιουσία εξαπίας των συμφορών και του πατέρα (μου) και της πόλης, πάντρεψα δύο αδελφές, αφού έδωσα προίκα στην καθεμιά

τριάντα μνες, με τον αδελφό μου μοιράστηκα (την περιουσία) έτσι, ώστε εκείνος να παραδέχεται ότι έχει μεγαλύτερο μερίδιο από την πατρική περιουσία σε σχέση με μένα, και απέναντι σε όλους γενικά τους υπόλοιπους (συμπολίτες μου) έχω ζήσει με τέτοιο τρόπο, ώστε ποτέ μέχρι τώρα δεν έδωσα καμία αφορμή παραπόνου ούτε σε έναν.

11. Και τις μεν ιδιωτικές μου υποθέσεις έτσι έχω διευθετήσει. Σχετικά, όμως, με το δημόσιο βίο μου, νομίζω ότι πολύ μεγάλη απόδειξη της δικής μου εντιμότητας είναι ότι από τους νεότερους, όσοι τυχαίνει να ασχολούνται με ζάρια ή ποτά ή τέτοιου είδους ασωτείες, θα δείτε ότι όλοι αυτοί είναι εχθροί μου και ότι διαδίδουν για μένα και ότι λένε πάρα πολλά ψέματα. Κι όμως είναι φανερό ότι, αν επιθυμούσαμε τα ίδια (πράγματα), δε θα είχαν τέτοια γνώμη για μένα.
12. Επιπλέον, κύριοι βουλευτές, κανείς δεν μπορεί να αποδείξει ότι έχει γίνει για μένα ούτε αισχρή ή ιδιωτική δίκη ούτε έγγραφη καταγγελία ή μήνυση για δημόσιο αδίκημα. Κι όμως βλέπετε ότι άλλοι πολλές φορές έχουν εμπλακεί σε τέτοιου είδους δίκες. Λοιπόν σχετικά με τις εκστρατείες και τους κινδύνους που αφορούν τους εχθρούς, εξετάστε πώς συμπεριφερόμαι στην πόλη.
13. Δηλαδή, πρώτα-πρώτα, όταν κάνατε συμμαχία με τους Βοιωτούς και έπρεπε να βοηθήσετε στην Αλίαρτο, αν και είχα καταγραφεί από τον Ορθόβουλο στον κατάλογο, για να υπηρετώ στο ιππικό, επειδή έβλεπα πως όλοι νόμιζαν ότι έπρεπε να υπάρχει ασφάλεια στους ιππείς, ενώ θεωρούσαν ότι κινδύνευαν οι οπλίτες, μολονότι άλλοι κατατάχτηκαν στο ιππικό χωρίς να υποβληθούν σε δοκιμασία, παράνομα, εγώ, αφού παρουσιάστηκα στον Ορθόβουλο, του είπα να με διαγράψει από τον κατάλογο, επειδή πίστευα ότι ήταν ντροπή, ενώ ο λαός επρόκειτο να κινδυνεύσει, εγώ να εκστρατεύσω, αφού είχα προετοιμάσει ασφάλεια στον εαυτό μου. Και για χάρη μου ανέβα στο βήμα, Ορθόβουλε.
14. Μόλις, λοιπόν, συγκεντρώθηκαν οι συνδημότες μου, πριν από την εκστρατεία, επειδή ήξερα ότι μερικοί απ' αυτούς ήταν έντιμοι πολίτες και πρόθυμοι, αλλά ότι είχαν έλλειψη αναγκαίων μέσων, πρότεινα ότι πρέπει οι εύποροι να δίνουν τα απαραίτητα μέσα στους άπορους. Και δεν έδνα μόνο αυτή τη συμβουλή στους άλλους, αλλά κι εγώ ο ίδιος έδωσα σε δύο άνδρες τριάντα δραχμές στον καθένα, όχι γιατί τάχα είχα αποκτήσει πολλά, αλλά για να γίνει αυτό παράδειγμα στους άλλους. Παρακαλώ, λοιπόν, ανεβείτε στο βήμα για μένα.
15. Μετά από αυτά, λοιπόν, κύριοι βουλευτές, όταν έγινε εκστρατεία στην Κόρινθο και όταν όλοι γνώριζαν από πριν ότι θα χρειαστεί να διατρέξουμε κίνδυνο, ενώ άλλοι οπισθοχωρούσαν, εγώ κατόρθωσα να πολεμώ κατά των εχθρών παραταγμένος στην πρώτη γραμμή. Και μάλιστα, αν και νικήθηκε η δική μας φυλή, και σκοτώθηκαν πάρα πολλοί, αποχώρησα αργότερα από τον αλαζόνα Στειριέα, που είχε κατηγορήσει για δειλία όλους τους ανθρώπους.
16. Και ύστερα από λίγες μετά απ' αυτά, όταν είχαν καταληφθεί οχυρές θέσεις στην

Βασικά σημεία των §§9-13 - Επιχειρήματα

- Η § 9 συμπληρώνει νοηματικά την προηγούμενη· μας θυμίζει τους δικανικούς λόγους, στους οποίους ο κατηγορούμενος θεωρεί μια καλή αφορμή κατηγορίες των αντιπάλων του, για να μιλήσει για τη ζωή του. Ο Μαντίθεος μιλάει για την ιδιωτική του ζωή και παρακαλεί τους βουλευτές ν' ακούσουν, για να μάθουν τους πραγματικούς λόγους των συκοφαντιών (καλός αδελφός, αφιλοκερδής, έντιμος). Λειτουργεί, θα λέγαμε, η § 9 ως δεύτερη πρόθεση, αφού θεωρεί απαραίτητο στις δοκιμασίες, σε αντίθεση με άλλες δίκες, να αναφερθεί στη ζωή του, γιατί έπαιζε σημαντικό ρόλο το να γνωρίζουν οι ακροατές. Δηλώνει ότι θα μιλήσει σύντομα (βραχυλογία). Η απολογία του αρχίζει με την αναφορά στη δημόσια ζωή του, η οποία έπαιζε σημαντικό ρόλο για την εκλογή κάποιου ως βουλευτή.
- Παρουσιάζει τον εαυτό του όπως ακριβώς είναι: συντηρητικός, καλός πολίτης, ουδέποτε ασχολήθηκε με πράγματα ανέντιμα και ασωτείες.
- Η επίθεση των κατηγορών του είναι η βασικότερη απόδειξη της αξιοπρέπειας του. Οι συκοφάντες του ψεύδονται, γιατί μόνο εκείνοι που χάνουν τον καιρό τους σε κάθε είδους ασωτείες θα μπορούσαν να τον διαβάλουν· αν, όμως, ήταν όμοιος τους, θα τον υποστήριζαν, γιατί δεν τους ενδιαφέρει το ήθος.
- Μια άλλη βασική απόδειξη της αθωότητάς του είναι ότι δεν είχε εμπλακεί ποτέ σε δίκη, πράγμα σύνηθες την εποχή εκείνη. Η συμμετοχή του σε ό,τι απαιτούσε η ζωή του ως Αθηναίου πολίτη μπορεί εύκολα να αποδειχθεί, αν οι δικαστές (βουλευτές) την εξετάσουν με ιδιαίτερη προσοχή και προθυμία. Στις στρατιωτικές του υποχρεώσεις ήταν συνεπής, γενναίος, με υψηλό φρόνημα, παρά το κλίμα που επικρατούσε λόγω της ανωτερότητας Σπαρτιατών στο πεζικό. Απτή απόδειξη είναι ότι ζήτησε να καταταγεί στο πεζικό και να κινδυνεύσει με τους πολλούς και για τους πολλούς, παρότι είχε επιλεγεί στο σώμα των ιππέων το 395 π.Χ. κατά την εκστρατεία στην Αλίαρτο. Τα κίνητρα του ήταν διαφορετικά από εκείνα, όσων προτίμησαν το ιππικό, να είναι δηλαδή ασφαλείς και όσων αντιμετώπιζαν με ηττοπάθεια τους Σπαρτιάτες⇒ είναι ένα από τα πιο ισχυρά επιχειρήματα του Μαντιθέου, το οποίο ενισχύεται από τη μαρτυρία του Ορθόβουλου, που κατά την εποχή αυτή ήταν φύλαρχος. Μέσα από αυτή την πράξη διαφαίνεται το χρηστό του ήθος στη δημόσια ζωή, γιατί, ενώ για πολλούς ήταν μια καλή ευκαιρία να υπηρετήσουν στο ιππικό, για εκείνον ήταν ανήθικο. Προτίμησε το συμφέρον των πολλών και όχι το δικό του. Στο τέλος, καλεί τον Ορθόβουλο να ανέβει στο βήμα, για να επιβεβαιώσει όσα είπε.
- Στόχος του Λυσία είναι να πιστοποιήσουν οι βουλευτές, με την απολογία του Μαντιθέου και την επιβεβαίωση του Ορθόβουλου, ότι ο Μαντίθεος ευεργέτησε την πόλη του σε εποχές

στρατιωτικών δραστηριοτήτων. Οι Αθηναίοι έτρεφαν ιδιαίτερη εκτίμηση στον άνθρωπο που έθετε το ατομικό συμφέρον στην υπηρεσία του συλλογικού.

- Τα επιχειρήματα του Μαντιθέου αποσκοπούν στο να πείσουν τους βουλευτές να επικυρώσουν την εκλογή του ως βουλευτή. Βασικό μέλημα του είναι να αποδείξει ότι ήταν συνεπής στις στρατιωτικές του υποχρεώσεις και κυρίως ότι στην ιδιωτική και δημόσια ζωή του ήταν άμεμπτος. Επειδή όλα όσα υποστηρίζει είναι αλήθεια, διακατέχεται από αυτοπεποίθηση, και τα επιχειρήματα του δεν είναι αληθοφανή, αλλά αληθή.
- Οφείλει να μιλήσει για τη ζωή του, αφού του δίνεται η ευκαιρία από τους ίδιους τους κατηγορούς του, και επειδή είναι απαραίτητο, προκειμένου να επικυρωθεί η εκλογή του.
- Στην ιδιωτική του ζωή υπήρξε έντιμος και αφιλοκερδής αδελφός. Πάντρεψε τις αδελφές του, τις προίκισε με 30 μνες την καθεμία, μοίρασε την πατρική περιουσία με τον αδελφό του, και πήρε ο ίδιος μικρότερο μερίδιο.
- Στη δημόσια ζωή του ήταν ειλικρινής, ήπιος, κόσμιος. Αντίπαλοι του ήταν οι άσωτοι, οι διεφθαρμένοι, οι οποίοι δε θα τον κατηγορούσαν, αν ήταν όμοιός τους. Οι αντίπαλοι του τον φθονούν. Ο φθόνος είναι η αιτία των συκοφαντιών ⇒ Ψυχολογικό επιχείρημα.
- Δεν έχει εμπλακεί σε δίκες ούτε στον ιδιωτικό ούτε στο δημόσιο βίο. Αυτό αποδεικνύει το ήθος του και ενισχύει τη θέση του στο δικαστήριο, αφού έχαιραν ιδιαίτερης εκτίμησης, όσοι δεν παρουσιάζονταν στο δικαστήριο είτε ως κατήγοροι είτε ως κατηγορούμενοι. Ο Μαντίθεος δεν έχει κατηγορηθεί ούτε κατηγορήσε κανέναν ποτέ. Η μοναδική παρουσία του στο δικαστή) είναι αυτή λόγω της δοκιμασίας.
- Στην απολογία του Μαντιθέου για τη ζωή του, για τη συμπεριφορά του σχετικά με την ιδιωτική του ζωή, για την πρόταση του να πολεμήσει ως οπλίτης, ο Λυσίας πετυχαίνει να δώσει με το λόγο του το ήθος του νεαρού κατηγορούμενου. Κατορθώνει, και σ' αυτό το λόγο, που είναι βραχύς, απέριπτος και ισχυρός να συνθέσει το λόγο του, μιμούμενος τα πρόσωπα, στα οποία αναφέρεται.
- Χρησιμοποιεί επιχειρήματα πειστικά και δεν παραλείπει κανένα από τα στοιχεία που είναι αναγκαία, για να κατανοηθεί ο λόγος: ο Μαντίθεος είναι καλός οικογενειάρχης, καλός οπλίτης, καλός συμπολίτης, γενναίος στρατιώτης.
- Δεν παραλείπει καμιά αιτία για τις πράξεις των διαδίκων: οι αντίπαλοι είναι άσωτοι και διεφθαρμένοι, ψευδείς συκοφάντες. Αιτία ο φθόνος τους για τον κατηγορούμενο που δεν είναι όμοιος τους.

- Δεν παραλείπει να αναφερθεί στο χρόνο που αναφέρεται ο λόγος: εποχή των Τριάκοντα, εκστρατεία στην Αλίαρτο.
- Τοποθετεί με δεινότητα τα πράγματα και με αρμονία τις λέξεις. Τα επιχειρήματά του είναι ψυχολογικά (δεν είναι όμοιος ο Μαντίθεος με τους ανιπάλους) και ηθικά (δεν ενεπλάκη ποτέ σε δίκες).
- Ο Λυσίας χειρίζεται με δεξιότητα τις έντεχνες πίστεις, τα πραγματικά δηλαδή γεγονότα, το πάθος και το ήθος, ώστε να διεγείρει το ακροατήριο. Τις άτεχνες πίστεις τις χρησιμοποιεί για να επιβεβαιώσει τις έντεχνες (καλεί τον Ορθόβουλο να επιβεβαιώσει όσα είπε ο Μαντίθεος).

Ερμηνευτικά σχόλια §§ 9 -13

§ 9

Περί μιν τοίνυν αυτής της αιτίας: αναφέρεται στο κατηγορητήριο: α) ήταν ππτέας επί της εποχής των Τριάκοντα, β) ήταν ενάντια στους δημοκρατικούς στη μάχη του Πειραιά, γ) μετείχε στην εξουσία.

ουκ οιδ' ό,τι δει πλείω λέγειν: θεωρεί ότι δε χρειάζεται να αναφερθεί εκτενέστερα στις κατηγορίες, γιατί ήδη είναι γνωστές.

τοις άλλοις άνωσι: εννοεί τις άλλες δίκες, κατά τις οποίες ο κατηγορούμενος όφειλε να απολογηθεί. Δε συνέβαινε το ίδιο με τη δοκιμασία, όπου έπρεπε να απολογηθεί για τη ζωή του γενικότερα.

δε ταις δοκιμασίας... διδόναι: Στην αρχαία αθηναϊκή δημοκρατία, προκειμένου να καταλάβει οποιοδήποτε ένα αξίωμα ένας Αθηναίος, έπρεπε, ύστερα από την εκλογή του, να υποστεί και τη δοκιμασία». Έπρεπε, δηλαδή, να εξετασθεί από τις επίσημες Αθηναϊκές αρχές, αν έχει τα προσόντα που απαιτεί ο νόμος, για να καταλάβει την εξουσία. Οι αρχαιρεσίες γίνονταν με χειροτονία (ψηφίζαν οι εκλογείς με ανάταση της χειρός) ή με κλήρο. Η κλήρωση στις αρχαιρεσίες είναι ένας θεσμός, που τη θέσπιση του την οφείλει σε επιδιώξεις των δημοκρατικών. Μ' αυτό τον τρόπο μπορούσε να εκλεγεί οποιοσδήποτε Αθηναίος πολίτης σε μια θέση, έστω κι αν δε διέθετε τα προσόντα ή τα μέσα ψηφοφορίας. Το μειονέκτημα ήταν, πως, έτσι δε γινόταν έλεγχος των ικανοτήτων, γι' αυτό, όσον αφορά τις πιο σπουδαίες θέσεις (π.χ. του στρατηγού) η κλήρωση αποκλειόταν.

Στην περίπτωση της δοκιμασίας (βλ. και § 3) ο δοκιμαζόμενος έπρεπε να παρουσιάσει μάρτυρες, για να επιβεβαιώσουν όσα κατέθετε.. Κάθε Αθηναίος πολίτης μπορούσε να κατηγορήσει το δοκιμαζόμενο. Τα επιχειρήματα του δοκιμαζόμενου έπρεπε να είναι πειστικά και ως επί το πλείστον πραγματικά, για να πεισθεί η βουλή, ώστε να επικυρώσει την εκλογή του. Σημαντικό ρόλο έπαιζε το ήθος και το ποιόν του κρινόμενου, καθώς επίσης και η συμπεριφορά του προς την πατρίδα.

δέομαι οὖν υμῶν... ακροάσασθαί μου: φράση συνήθης στους δικανικούς λόγους. Η διαφορά της σ' αυτό το λόγο από τους άλλους, είναι ότι ο Μαντίθεος παρακαλεί να τον ακούσουν ευνοϊκά, επειδή άδικα συκοφαντείται.

δια βραχυτάτων: εκ των προτέρων δηλώνει ότι θα είναι σύντομος, για προδιαθέσει τους ακροατές θετικά απέναντι του. Οι μεγάλοι λόγοι ήταν κουραστικοί και φορτικοί.

§ 10

δια τὰς συμφοράς... πόλεως: εννοεί ως συμφορές της πατρίδας όχι μόνο την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς, αλλά και άλλες, εξαιτίας της διάρκειας του πολέμου, οι οποίες έκαμψαν οικονομικά την πόλη, έκαναν φτωχότερους τους πολίτες, γιατί και ζημιές ατομικές επήλθαν, και γιατί εξαιτίας των εκστρατειών, υποχρεώνονταν να εγκαταλείπουν τις εργασίες τους. Όταν αναφέρεται στις συμφορές του πατέρα του, εννοεί τη ζημία των εμπορικών επιχειρήσεων, πιθανόν και το θάνατο του πατέρα του, κατά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς.

Οι συμφορές του πατέρα του ήταν οικονομικές και πολιτικές, καθώς οι δημοκρατικοί διέκειντο με δυσμένεια απέναντι του, λόγω των αριστοκρατικών του αντιλήψεων. Οι συμφορές του πατέρα του ήταν και η αιτία που έστειλε εκείνον και τον αδελφό του στο Σάτυρο.

επιδιδούς: Το ρήμα *επιδίδωμι* σημαίνει εδώ δίνω ως προίκα. Η προίκα θεωρείτο δωρεά. Μολονότι η οικογένεια της νύφης δεν ήταν υποχρεωμένη να την προικίσει, σπανιότατα γινόταν γάμος χωρίς προίκα.

δύο μεν αδελφάς εξέδωκα: ο θεσμός της προίκας δεν ήταν νομικά κατοχυρωμένος, αλλά εθιμικά. Τα αγόρια κληρονομούσαν την πατρική περιουσία. Είχαν, όμως, την υποχρέωση, ιδιαίτερα ο μεγαλύτερος αδελφός, να παντρέψει τις αδελφές του και να τις προικίσει.

Ο Μαντίθεος έδωσε σε κάθε μία από τις αδελφές του 30 μνες, σημαντική προίκα. Η προίκα δινόταν ως δωρεά, γι' αυτό στην Αρχαία Ελληνική γλώσσα τα επιρρήματα «προίκα» και «δωρεάν» είναι συνώνυμα.

μνας: τα ελληνικά νομίσματα είχαν τις εξής αναλογικές σχέσεις:

- 1 τάλαντο - 60 μνες
- 1 μνα = 100 δραχμές
- 1 δραχμή = 6 οβολοί ή 12 ημιωβόλια.

πρός τον αδελφόν δ' ούτως ενειμάμην... των πατρώων: η πατρική περιουσία περιερχόταν μετά το θάνατο του πατέρα στους γιους της οικογένειας εξ ολοκλήρου. Έπρεπε

να μοιραστεί ίσα. Ο μεγαλύτερος αδελφός δεν είχε καμιά υποχρέωση να δώσει περισσότερα στους άλλους ή να πάρει περισσότερα, πράγμα που αποδεικνύει την εντιμότητα και την αφιλοκέρδεια του Μαντίθεου.

§ 11

ώστε μηδεπώποτε... έγκλημα γενέσθαι: ο Μαντίθεος ούτε κατηγορήθηκε από κάποιον ούτε κατηγορήσε κάποιον. Ήταν σημαντικό για την εποχή εκείνη να μην έχει παρουσιαστεί κάποιος στο δικαστήριο ως ενάγων ή εναγόμενος. Η πρώτη παρουσία του Μαντιθέου και μοναδική είναι αυτή της δοκιμασίας, πράγμα που πιστοποιεί το ήθος του.

περί δε των κοινών... της επιεικείας: χαρακτηρίζει τον εαυτό του «επιεική», κόσμιο. Είναι φυσικό να είναι η δημόσια ζωή του κόσμια, αφού είναι και η ιδιωτική. Τα κοινά είναι οτιδήποτε σχετίζεται με την πολιτική και τις δημόσιες υποθέσεις.

περί κύβους ή πότους... διατριβάς ποιούμενοι: πολλοί Αθηναίοι νέοι σύχναζαν σε σκιραφεία, κυβευτήρια και έπαιζαν ζάρια ή σε καπηλειά όπου έκαναν παρέα με κοινές γυναίκες. Τα ζάρια ήταν παιχνίδι με κύβους, παρόμοιους με τα σημερινά ζάρια. Οι συνήθειες αυτές των Αθηναίων νέων θεωρούνταν κακές και οι τόποι που σύχναζαν, τόποι διαφθοράς. Ο Μαντίθεος διαχωρίζει ως νέος τον εαυτό του από τους άλλους διεφθαρμένους νέους και θεωρεί βασική αιτία της κατηγορίας εναντίον του το ότι δεν τους έμοιαζε.

«**Κυβος**» ονομαζόταν ο άσσος. Κερδισμένος ήταν όποιος έφερνε τρεις φορές έξι (πρβλ. σημερινές εξάρες) και χαμένος όποιος έφερνε τρεις φορές άσσο.

περί εμου λογοποιούντας καί ψευδόμενους: γνώρισμα των ανέντιμων νέων που σύχναζαν στους τόπους διαφθοράς ήταν να συκοφαντούν τους έντιμους και να διαδίδουν ψευδείς φήμες εις βάρος τους- σκοπός τους ήταν να εξομοιώνουν τους έντιμους με τον εαυτό τους, για να απαλύνουν τις εις βάρος τους κακές εντυπώσεις. Στη συγκεκριμένη περίπτωση και ο Μαντίθεος ήταν θύμα συκοφαντίας και ψευδολογίας. Αυτό επιχειρεί να αποδείξει, **ει μιν των αυτών επεθυμούμεν... περί εμου:** εύστοχο ψυχολογικό επιχείρημα. Αν ο Μαντίθεος ζούσε με τον ίδιο τρόπο ζωής των συκοφαντών του, δε θα ήταν κατηγορούμενος. Η ανωτερότητα του αποτελεί την κύρια ίσως και μοναδική αιτία της κατηγορίας.

§ 12

δίκην αισχράν: δίκη ιδιωτικής φύσεως: εδώ δίκη για σφετερισμό της περιουσίας του αδελφού του.

μία και Σπαρτιάτες και Φωκείς από την άλλη. Κατά τη μάχη, στην οποία νίκησαν οι πρώτοι και έστησαν τρόπαιο, από τους Σπαρτιάτες σκοτώθηκαν 1.000 στρατιώτες και ο αρχηγός τους Λύσανδρος.

υπό Όρθοβούλου: ο Ορθόβουλος κατά την εκστρατεία στην Αλίαρτο ήταν φύλαρχος του ιππικού της Ακαμαντίδας φυλής, στην οποία ανήκε και ο Μαντίθεος. Αυτός κρατούσε τους καταλόγους των ιππέων, από τους οποίους ζήτησε να εξαιρεθεί ο Μαντίθεος, προφανώς μετά από έγκριση της βουλής.

τοίς μὲν ἰππεύουσιν... διακινδυνεύουσιν ηγουμένους: κατά την εκστρατεία αυτή, οι ιππείς εθεωρούντο ασφαλείς, γιατί οι σύμμαχοι Βοιωτοί διέθεταν πολυάριθμο ιππικό, ενώ οι πολίτες κινδύνευαν, γιατί θα πολεμούσαν εναντίον του έως τότε αήτητου Σπαρτιατικού στρατού

ετέρων ἀναβάντων... παρὰ τον νόμον: η Βουλή δοκίμαζε τους ιππείς και αυτούς που ήταν υποψήφιοι προς κατάταξη και κατά τη θητεία τους· για να καταταγεί κάποιος στο ιππικό έπρεπε να έχει εξασκηθεί στην ιππασία και να είναι αρτιμελής. Στην αρχή κάθε έτους η βουλή δοκίμαζε (= ήλεγχε) τους ιππείς, για να ελέγξει αν εκείνοι και τα άλογά τους ήταν σε καλή κατάσταση.

Όσοι ιππείς είχαν δοκιμαστεί από τη βουλή, δεν μπορούσαν να καταταγούν στο πεζικό. Όσοι δεν είχαν δοκιμαστεί (αδοκίμαστοι) δε στρατεύονταν ως ιππείς. Σε περίπτωση που ίππευαν παράνομα, τιμωρούνταν με στέρηση των πολιτικών τους δικαιωμάτων («ατιμία») και δήμευση της περιουσίας τους.

έφην τω Όρθοβούλω... παρασκευάσαντα στρατεύεσθαι: ο Μαντίθεος ζήτησε από τον Ορθόβουλο να καταταγεί στο πεζικό, για να βοηθήσει, πολλούς που κινδύνευαν. Αν και ήταν καταταγμένος στο ιππικό, δεν ενδιαφέρθηκε την ασφάλεια του, διότι το θεωρούσε ανέντιμο. Η αναφορά σ' αυτή την πράξη στοχεύει στη σύγκριση του ήθους του με το ήθος των αντιπάλων.

ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΗΘΗ	ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΠΑΘΗ
Το ήθος του ομιλητή (Μαντιθέου)→ ζητά από τους βουλευτές να τον ακούσουν προσεκτικά. Το ήθος των αντιπάλων Οι αντίπαλοι του συμμετέχουν σε ακολασίες, περνούν τον καιρό τους χωρίς καμιά ουσιαστική ασχολία. Είναι συκοφάντες που επιχειρούν να εξομοιώσουν με τον εαυτό τους όσους δεν τους	Ο Λυσίας στοχεύει να κερδίσει την εύνοια των ακροατών. Χειρίζεται τα πάθη με δεξιότητα στη διήγηση πραγματικών γεγονότων που επιδέχονται απόδειξη (εδώ τη μαρτυρία του φυλάρχου Ορθόβουλου). Υπόσχεται ότι θα είναι σύντομος ο λόγος του και είναι λόγος βραχύς χωρίς ισχυρούς τόνους. Κάθε λέξη μετρημένη, χωρίς να εκφράζει κάτι

μοιάζουν. Η αναφορά στους αντιπάλους του δεν είναι εκτενής.	το πικρό ή δεινό ή φοβερό: ελπίζει στην κατανόηση των βουλευτών, γι' αυτό και παρακαλεί να τον ακούσουν με εύνοια, όχι, όμως, με οίκτο.
ΡΗΤΟΡΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ	
• «πλέον ομολογειν ἔχειν» • «πρώτον μὲν γὰρ... στρατεύεσθαι» Όλη η § 13 μπορεί να θεωρηθεί σχήμα υπερβατό, γιατί οι δευτερεύουσες προτάσεις διακόπτουν την κύρια. Στην κύρια, υποκείμενο είναι το «εγώ», οι δευτερεύουσες αποδίδουν τα γεγονότα. Η πλοκή του λόγου είναι τέτοια που αποδίδει τα επιχειρήματα του Μαντιθέου στο ακέραιο (πραγματικά).	ΥΠΕΡΒΑΤΟ ΣΧΗΜΑ
• «Εάν μὲν τοῦτο ἐπιδείξω... οὐδὲν μοι... εἶναι» • «Εάν δε φαίνωμαι μετρίως βεβιωκώς... δέομαι ὑμῶν... δοκιμάζειν» • «Εμέ δοκιμάζειν (ἀγαθὸν ὄντα) - τούτους ηγεῖσθαι χείρους εἶναι»	ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ
• «τάς συμφοράς καὶ τὰς τοῦ πατρός καὶ τὰς τῆς πόλεως». • «μηδεπώποτε μοι μηδεὶς πρὸς ἓνα μηδὲν ἐγκλημα». • «οὔτε δίκην οὔτε γραφὴν οὔτε εἰσαγγελίαν». • «περὶ κύβους ἢ πότους ἢ (περὶ) τὰς τοιαύτας ἀκολασίας»	ΠΟΛΥΣΥΝΔΕΤΟ ΣΧΗΜΑ
• «λογοποιοῦντας καὶ ψευσομένους» • «νομίζοντας τοῖς δ' ὀπλίταις κίνδυνον ἡγουμένους»	ΣΥΝΩΝΥΜΙΑ

«δια βραχυτάτων»	ΠΡΟΘΕΡΑΠΕΙΑ
• λόγον διδόναι = άπολογεῖσθαι • ποιήσομαι την άπολογίαν = άπολογήσομαι • συμμαχίαν έποιήσασθε = συνεμαχήσατε • τάς διατριβάς ποιούμεν = διατρίβομεν	ΠΛΕΟΝΑΣΜΟΣ
• «εγώ» (ο Μαντίθεος) • «εκείνον» (ο αδελφός του Μαντιθέου)	ΕΜΦΑΣΗ
«ου πολλής» αντί «ολίγης»	ΣΧΗΜΑ ΛΙΤΟΤΗΤΑΣ

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΗ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΤΟΥ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

- Ο Μαντίθεος στη Διήγηση (παράγραφοι 10-18)περιορίζεται να θυμίσει στους βουλευτές μερικά σημαντικά στοιχεία που τον αφορούν:
- Μετά τις ολέθριες συνέπειες του Πελοποννησιακού πολέμου για το σύνολο της πόλης, αλλά και τους πολίτες ξεχωριστά, η περιουσία που κληρονόμησε από τον πατέρα του δεν ήταν σημαντική.
- Προίκισε τις δύο αδελφές του δίνοντας τους ένα σεβαστό ποσό⇒ ήταν συνεπής στις υποχρεώσεις του απέναντι στην οικογένεια του και αξιοπρεπής.
- Αν και δεν είχε καμιά νομική ή άλλη υποχρέωση παραχώρησε στο μικρότερο αδελφό του μεγαλύτερο μερίδιο από την πατρική περιουσία,⇒ αφιλοκέρδεια και μεγαλοψυχία .
- Όσον αφορά στο δημόσιο βίο του, επισημαίνει ότι ποτέ δεν συμμετείχε σε τυχερά παιχνίδια ή συμπόσια, όπως οι άλλοι συνομήλικοι του.⇒ είχε προκαλέσει το φθόνο των άλλων νεαρών, οι οποίοι τον συκοφαντούσαν συχνά.
- Αντίθετα με πολλούς από τους συμπολίτες του που ήταν φιλόδοκοι, ο ίδιος δεν είχε αναμειχθεί ποτέ ούτε σε δημόσια ούτε σε ιδιωτική δίκη ούτε ως κατήγορος ούτε ως κατηγορούμενος.
- Στη διάρκεια της συμμαχίας Αθηναίων και Βοιωτών από τη μια και Λακεδαιμονίων από την άλλη, ενώ το όνομα του βρισκόταν ανάμεσα σε εκείνους που επρόκειτο να υπηρετήσουν ως ιππείς, ζήτησε από το φύλαρχο να διαγραφεί το όνομα του από τον κατάλογο των

ιππέων και να εγγραφεί στον κατάλογο των οπλιτών. Αυτό το έκανε, όπως ισχυρίζεται, γιατί άκουγε τους συμπολίτες του να λένε ότι θα ήταν πιο εύκολα τα πράγματα για τους ιππείς στη μάχη αυτή, μιας και το ιππικό των Λακεδαιμονίων δεν ήταν τόσο αξιόμαχο, ενώ για τους οπλίτες ο κίνδυνος ήταν μεγάλος, λόγω της υπεροχής του πεζικού των αντιπάλων. Έτσι θεώρησε άπρεπο να προτιμήσει την ασφάλεια του ιππικού $\Rightarrow$ ανωτερότητα και άμεμπτος χαρακτήρας.